

Μια εκπαίδευση για την Ανθρωπότητα (φάκελος υλικού, σ. 40-41)

Εισαγωγικό σημείωμα

Στην πραγματεία του "Περί Παιδαγωγικής" (1803) ο Ιμμάνουελ Καντ περιλαμβάνει μια σειρά πρακτικών συμβουλών και υποδείξεων για γονείς και παιδαγωγούς στο καθημερινό τους έργο της ανατροφής και εκπαίδευσης του εξελισσόμενου ανθρώπου από την πρώτη παιδική ηλικία έως την εφηβεία. Στο παρακάτω απόσπασμα ο φιλόσοφος δίνει μια «κοσμοπολίτικη» διάσταση στην Παιδεία.

Κείμενο

Ο άνθρωπος δεν γίνεται άνθρωπος παρά μόνο μέσω της εκπαίδευσης. Δεν είναι παρά μόνο αυτό που τον έχει καταστήσει η εκπαίδευση. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο άνθρωπος εκπαιδεύεται πάντα από άλλους ανθρώπους και μάλιστα από άλλους ανθρώπους, οι οποίοι επίσης έχουν εκπαιδευτεί με τη σειρά τους. [...] Η εκπαίδευση είναι μια τέχνη η πρακτική της οποίας πρέπει να τελειοποιείται από γενεά σε γενεά. Κάθε γενεά που διδάχθηκε τις γνώσεις των προηγούμενων είναι πάντα πιο κατάλληλη να εδραιώσει μια εκπαίδευση, η οποία θα αναπτύξει με σωστό και αρμονικό τρόπο όλες τις φυσικές προδιαθέσεις του ανθρώπου και με αυτό τον τρόπο θα οδηγήσει το ανθρώπινο είδος στον προορισμό του. [...]. Για το λόγο αυτόν η εκπαίδευση είναι το μείζον και το δυσκολότερο πρόβλημα το οποίο μπορεί να αντιμετωπίσει ο άνθρωπος. Στην πραγματικότητα, τα φώτα εξαρτώνται από την εκπαίδευση και η εκπαίδευση εξαρτάται από τα φώτα. [...].

Υπάρχει μια αρχή της τέχνης της εκπαίδευσης την οποία ιδιαιτέρως οι άνθρωποι που κάνουν σχεδιασμούς διδασκαλίας θα έπρεπε να έχουν πάντα υπόψη τους: τα παιδιά δεν πρέπει να εκπαιδεύονται μόνο σύμφωνα με την παρούσα κατάσταση του ανθρώπινου είδους, αλλά σύμφωνα με την πιθανή και καλύτερη μελλοντική κατάσταση του, δηλαδή, σύμφωνα με την Ιδέα της Ανθρωπότητας και με τον τελικό προορισμό της. Αυτή η αρχή έχει μεγάλη σημασία. Συνήθως οι γονείς εκπαιδεύουν τα παιδιά τους με μοναδικό σκοπό να τα προσαρμόσουν στον σύγχρονο κόσμο, όσο διεφθαρμένος και αν είναι. Θα έπρεπε μάλλον να τους δίνουν μια καλύτερη εκπαίδευση, με σκοπό να μπορεί να προκύψει μια καλύτερη κατάσταση στο μέλλον. Παρουσιάζονται όμως δύο εμπόδια για αυτό:

1) Συνήθως, οι γονείς δεν ανησυχούν παρά μόνο για ένα πράγμα: να τα καταφέρουν τα παιδιά τους, όταν βγουν στον κόσμο και 2) οι πρίγκηπες δεν θεωρούν τους υπηκόους τους καλύτερους από όργανα για τα σχέδια τους.

Οι γονείς σκέφτονται το σπίτι τους, οι πρίγκηπες σκέφτονται τη χώρα τους. Ούτε οι μεν ούτε οι δε δεν έχουν ως τελικό σκοπό το παγκόσμιο καλό και την τελειότητα για την οποία είναι προορισμένη η ανθρωπότητα και για την οποία διαθέτει την προδιάθεση. Η σύλληψη ενός σχεδίου εκπαίδευσης όμως θα έπρεπε να λάβει κοσμοπολίτικο προσανατολισμό. Μήπως, τότε, το παγκόσμιο καλό είναι μια Ιδέα η οποία μπορεί να βλάψει το προσωπικό καλό; Σε καμία περίπτωση! Ακόμα και αν φαίνεται ότι πρέπει να θυσιάσουν ορισμένα πράγματα, κατά βάθος πάντα ενεργεί κάποιος καλύτερα για το καλό του παρόντος, όταν υπηρετεί αυτή την Ιδέα. Και τι υπέροχες συνέπειες τη συνοδεύουν! Η καλή εκπαίδευση είναι ακριβώς η πηγή από την οποία αναβλύζουν όλα τα αγαθά αυτού του κόσμου. Οι σπόροι που βρίσκονται μέσα στον άνθρωπο πρέπει να αναπτυχθούν. Επειδή δεν υπάρχουν μεταξύ των φυσικών προδιαθέσεων του ανθρώπου αρχές που να οδηγούν στο κακό. Η μόνη αιτία του κακού είναι ότι η φύση δεν υπακούει σε κανόνες. Στον άνθρωπο υπάρχουν σπόροι μόνο για το καλό.

IMMANUEL KANT, Σκέψεις περί εκπαίδευσης, εισαγωγή (Όπως στο Savater, F. (2004). Η αξία του εκπαιδευίν. Μτφ. Βαγγέλης Νικολόπουλος. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα. 271-272).

Ερωτήσεις

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά σε 60-70 λέξεις τον χαρακτήρα που πρέπει να έχει η εκπαίδευση, σύμφωνα με τον Ιμμάνουελ Καντ.

(μον. 15)

B1. Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν με τη λέξη Σωστό ή Λάθος, αν συμφωνεί το περιεχόμενό τους με το νόημα του κειμένου 2 ή όχι, αντίστοιχα (μον. 5). Να αναφέρετε τα χωρία στα οποία στηρίχθηκε ο χαρακτηρισμός σας (μον. 5):

α. Η εκπαίδευση διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενός ανθρώπου.

β. Η παράδοση στον τρόπο διδασκαλίας διατηρείται από γενιά σε γενιά.

γ. Οι γονείς παρέχουν κατάλληλα εφόδια στα παιδιά τους για αντεπεξέλθουν στις προκλήσεις του μέλλοντος.

δ. Η τάση τοπικισμού είναι κυρίαρχη στην εκπαιδευτική διαδικασία.

ε. Η εκπαίδευση είναι επιτυχής όταν αναδεικνύει τα έμφυτα χαρίσματα των ανθρώπων.

(μον. 10)

B2. α. «Στην πραγματικότητα, τα φώτα εξαρτώνται από την εκπαίδευση και η εκπαίδευση εξαρτάται από τα φώτα.» (1§): Ποια έννοια έχει η λέξη «φώτα» στη συγκεκριμένη περίοδο; Να εξηγήσετε με ποιον τρόπο ο συγγραφέας καταλήγει σε αυτό το συμπέρασμα. (μον. 8)

β. «γονείς» - «πρίγκηπες»: ποια σχέση παρουσιάζουν στο κείμενο αυτές οι δύο έννοιες και για ποιον σκοπό τις χρησιμοποιεί ο συγγραφέας; (μον. 7)

(μον. 15)

B3. α. Να εντοπίσετε δύο χωρία όπου το ύφος του κειμένου είναι *δεοντολογικό*. (μον. 5)

β. «Μήπως, τότε, το παγκόσμιο καλό είναι μια ιδέα η οποία μπορεί να βλάψει το προσωπικό καλό; Σε καμία περίπτωση! Ακόμα και αν φαίνεται ότι πρέπει να θυσιάσουν ορισμένα πράγματα, κατά βάθος πάντα ενεργεί κάποιος καλύτερα για το καλό του παρόντος, όταν υπηρετεί αυτή την ιδέα. Και τι υπέροχες συνέπειες τη συνοδεύουν!» (3§): Να σχολιάσετε τη χρήση των σημείων στίξης στο συγκεκριμένο απόσπασμα. Πώς επηρεάζουν το ύφος του κειμένου; (μον. 5)

γ. «Η καλή εκπαίδευση είναι ακριβώς η πηγή από την οποία αναβλύζουν όλα τα αγαθά αυτού του κόσμου. Οι σπόροι που βρίσκονται μέσα στον άνθρωπο πρέπει να αναπτυχθούν.» (3η§): Να σχολιάσετε τη χρήση σχημάτων λόγου στο συγκεκριμένο χωρίο και να το αποδώσετε με κυριολεκτική χρήση της γλώσσας. (μον. 5)

(μον. 15)